

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-412-2-50>

**PECULIARITIES OF PROTECTION OF RIGHTS
TO NON-ORIGINAL COMPILATIONS (DATABASES)
IN UKRAINE AND THE EU COUNTRIES**

**ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ АВТОРСЬКИХ ПРАВ
НА НЕОРИГІНАЛЬНІ БАЗИ ДАНИХ (КОМПІЛЯЦІЇ ДАНИХ)
В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС**

Vyshnevskiy V. O.

*Postgraduate student at the Department
of International Law
and Branch Legal Disciplines
Kyiv University of Law of the National
Academy of Sciences of Ukraine*

Vaschynets I. I.

*Candidate of Legal Sciences,
Associate Professor at the Department
of International Law
and Branch Legal Disciplines
University of Law of of the National
Academy of Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Вишневецький В. О.

*аспірант кафедри міжнародного
права та галузевих правових
дисциплін*

Ващинець І. І.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри міжнародного
права та галузевих правових
дисциплін
Київський університет права
Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

Охорона об'єктів авторським правом гарантується у більшості юрисдикцій. Однак існують специфічні види об'єктів, які через свої характеристики не можуть бути віднесені до об'єктів авторського права та внаслідок чого належним чином захищені авторським правом. Водночас ці категорії об'єктів потребують правової охорони. З цих причин у багатьох юрисдикціях запроваджена спеціальна форма охорони таких об'єктів, а саме захист правом особливого роду «*sui generis*».

Поняття захисту правом особливого роду «*sui generis*» об'єктів інтелектуальної власності вперше було закріплене у Директиві 96/9/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про правовий захист баз даних» від 11 березня 1996 року (надалі – «Директива») [1]. Так директивою було передбачено охорона для неоригінальних баз даних – правом особливого роду «*sui generis*». Аналогічні за значенням і змістом положення в частині права *sui generis*, імплементовані у вітчизняний

Закон України «Про авторське право і суміжні права» № 2811-IX від 01.12.2022 (надалі – «Закон») [2].

Особливий режим (*sui generis*) базується на принципово іншій, порівняно з авторським правом, основі. Так, якщо для визнання бази даних об'єктом авторського права необхідним є лише творчий внесок в її створення, то для визнання бази даних об'єктом захищеним правом «*sui generis*» є обов'язковим суттєвий вклад у процес отримання та перевірки змісту бази даних. Саме ця властивість і визначає правовий режим бази даних.

Отримання означає процес пошуку та збирання матеріалів у базу даних, перевірка – виправлення та оновлення даних, а представлення передбачає організацію відповідних даних. Вклад або інвестиції можуть бути якісними чи кількісними та полягають у використаних фінансових ресурсах та/або витраченому часі, зусиллях і енергії. Зокрема Суд Європейського Союзу у своєму рішенні зазначив, що виробник бази даних може претендувати на охорону правом особливого роду «*sui generis*» лише у випадку значних інвестицій у збір даних, а не у створення таких даних [3]. З огляду на те, що об'єми інвестицій, які вважаються значними законодавчо не встановлені, в кожному конкретному випадку, суд самостійно приймає рішення.

Водночас встановлені й винятки які не підлягають охороні правом *sui generis*, наприклад, використання вмісту баз даних для особистих цілей, навчання та наукових досліджень, забезпечення громадської безпеки, судочинства.

Строк охорони копії даних правом *sui generis*, встановлений у розмірі п'ятнадцять років з дати створення, починаючи з першого січня наступного року після створення бази даних. При цьому значна зміна бази даних вважається новою інвестицією для якої встановлюється новий строк охорони, що означає, що базі даних, яка регулярно оновлюється надається постійна охорона.

Важливим моментом є і те, що для охорони однієї й тієї ж бази даних допускається можливість дворівневої охорони, а саме як авторським правом, так і правом *sui generis*. Тобто ці два рівні охорони не є взаємовиключними. Варто зазначити, що у Директиві окремо передбачено, що охорона правом *sui generis* надається лише для громадян держав-членів і компаній, які мають зареєстрований офіс і основне місце діяльності в межах Європейського союзу.

Звернемо увагу на останні законодавчі тенденції у Європейському союзі, які зменшують сферу застосування права *sui generis*. Зокрема, Data Act прямо передбачає, що право *sui generis* не застосовується до

баз даних, що містять дані, отримані з підключеного продукту або пов'язаної послуги, або створені ними [4]. Наприклад це дані, які збирає смартфон про місцезнаходження власника. За задумом законодавця такі зміни повинні усунути бар'єри, які перешкоджали бізнесу та споживачам отримувати доступ до таких даних. Аналогічним чином Data Governance Act, виключає застосування права *sui generis* державними органами для того, щоб перешкоджати повторному використанню даних або обмежувати його [5].

Загалом, нова нормативна база щодо охорони об'єктів авторського права правом особливого роду (*sui generis*) відкриває перспективи для подальшого розвитку інноваційних та технологічних сфер економіки України. Цей спосіб охорони може стати стимулом для залучення більшої кількості інвестицій, адже власники матимуть упевненість у їх охороні.

У майбутньому, на підставі накопиченого власного практичного досвіду та в рамках візії розвитку цієї сфери у Європейському союзі, норми Закону можуть бути вдосконалені. Це може включати уточнення критеріїв визначення об'єктів, які підлягають такому режиму захисту або звуження сфери застосування правового режиму *sui generis* щодо неоригінальних баз даних.

Література:

1. Директива 96/9/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про правовий захист баз даних» від 11.03.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_241#top.
2. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. Редакція від 15.04.2023.
3. Case of The British Horseracing Board Ltd and Others v William Hill Organization Ltd, C-203/02, 9 November 2004, Court of Justice of the European Union, 9 November 2004. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A62002CJ0203>.
4. Regulation (EU) 2023/2854 of the European Parliament and of the Council of 13 December 2023 on harmonised rules on fair access to and use of data and amending Regulation (EU) 2017/2394 and Directive (EU) 2020/1828 (Data Act). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/2854>.
5. Regulation (EU) 2022/868 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2022 on European data governance and amending Regulation (EU) 2018/1724 (Data Governance Act). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R0868>.